

Arxius i museus

Un arxiu amb més de mil referències de premsa sobre pessebrisme, a l'abast de tothom

Laura Golanó Pascual

Col·lectiu El Bou i la Mula

Enric Benavent Vallès

Col·lectiu El Bou i la Mula

Pere Catà Vidal (1935) és un pessebrista i figurista que al llarg de la seva vida ha anat recopilant articles de premsa i de revistes que aborden el tema del pessebre des de tots els vessants. L'hemeroteca del Dr. Catà va ser cedida al col·lectiu El Bou i la Mula l'any 2012 amb el compromís d'aquesta entitat de tenir-ne cura i posar-la a disposició d'estudiosos del pessebrisme i la cultura popular.

Es tracta d'un arxiu de 1.150 elements (majoritàriament retalls de premsa) que parlen sobre el pessebre. El document més antic és la còpia d'un document de l'Arxiu de la Ciutat de Barcelona i el més modern és un article de la publicació *Mataró Escrit* de l'any 1987 sobre els artesans del Nadal. Com que la majoria dels articles de diaris i revistes són dels anys trenta als seixanta, l'idioma que predomina en el conjunt és el castellà. De les cent vuit publicacions diferents d'on procedeixen els documents, destaquen *La Veu de Catalunya*, *La Vanguardia*, *Diari de Barcelona*, *Noticiero Universal*, *Destino*, *Condal* i *Canigó*, entre d'altres.

En aquest fons hi ha articles de 516 firmes diferents d'escriptors, estudiosos i folkloristes, entre els quals trobem Joan Amades, Violant i Simorra, Duran i Santpere, Josep M. Garrut, Basili de Rubí, Joaquim Renart, P. Andreu de Palma, Antoni Balsach, Esteve Bus-

quets, Evelio Bulbena, Miguel Capdevila, Aureli Capmany, Anna Nadal o Santiago Alcolea, entre d'altres. L'interès d'aquesta hemeroteca és la seva especialització en el món del pessebrisme, cosa que la converteix en un conjunt molt interessant per poder fer estudis d'aquesta tradició en l'àmbit català. Amb tot, trobem molts altres documents que tracten sobre les tradicions del Nadal, en general, com per exemple les felicitacions de Nadal, la gastronomia i la música, que també tenen un paper destacat entre els articles de l'arxiu.

L'edició de llibres sobre pessebrisme a Catalunya és força escassa, especialment durant la primera meitat del segle xx. A través de la lectura dels articles de premsa es pot aconseguir una imatge molt acurada i diversificada de com el pessebrisme va anar evolucionant. Cal tenir present que, abans de la refundació de l'Associació de Barcelona l'any 1921, tenim poca documentació sobre la tradició de fer pessebres i els llibres que es publiquen a posteriori normalment es fan a redós de l'entitat barcelonina. Poder llegir articles d'opinió que reflexionen sobre el pessebrisme, en aquella època, ajuda a entendre la manera en què la línia oficialista de l'Associació convivía amb d'altres maneres menys ortodoxes d'entendre el pessebrisme.

El Nadal del 2016 es va cloure la primera fase de catalogació i difusió de l'arxiu Catà, portada a terme pels membres del col·lectiu El Bou i la Mula amb una subvenció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

La digitalització, la catalogació i la publicació d'aquest conjunt de docu-

ments, d'una banda, posa a l'abast de les persones interessades una gran quantitat d'informació molt especialitzada en pessebrisme que no es troba en els llibres publicats. D'altra banda, posa les bases per poder ampliar aquesta hemeroteca incorporant-hi publicacions posteriors a les que el Dr. Catà va recopilar i incloent-hi altres fons documentals semblants que en aquest moment estiguin només en paper. El projecte resta obert a poder-se ampliar contínuament.

Arxivadors originals (octubre 2016).

ENRIC BENAVENT

Arxivadors definitius (octubre 2016).

ENRIC BENAVENT

Per tal de posar a l'abast de tothom l'Arxiu Catà, s'han portat a terme les tasques següents:

- Tractament dels documents físics. L'arxiu original estava desat en dotze carpetes d'anelles de mides diferents. Els documents, principalment fulls de diari, començaven a patir deteriorament pel pas del temps. S'ha procedit a un tractament i una conservació dels documents físics i a estandarditzar, sempre que ha estat possible, les mides dels documents a format DIN A4. En alguns cassos s'ha retallat l'article que calia conservar aïllant-lo de tot el full de diari que estava desat. S'han posat tots els documents en fundes de plàstic i s'han ordenat en arxivadors nous, mantenint la numeració de l'arxiu original. S'ha detectat en aquest procés que alguns documents estan extravïats ja en la donació original.
- Selecció dels documents. Del conjunt de l'arxiu ha calgut seleccionar primer els documents que calia escanejar, ja que s'han detectat documents repetits. També, per raons de contingut o de format, s'ha desestimat l'escaneig d'alguns documents. El catàleg digitalitzat recull el 95% dels documents que formen part de l'arxiu físic original.
- Escaneig dels documents. El procés d'escaneig s'ha fet manualment, tenint en compte les diverses mides dels originals. Tots els documents digitals s'han generat en el format PDF. En els casos dels diaris que tenen el seu fons escanejat i en línia, s'han aprofitat els escaneigs de la publicació. A causa de la mida dels diaris originals antics, que no es correspon als estàndards actuals, alguns articles de doble pàgina de diaris molt grans s'han escanejat per parts i s'han adequat als estàndards DIN A4 o DIN A3.
- Repositori en línia dels documents. S'ha optat per dipositar els documents en un espai gratuït que permet la creació d'hipervincles. Tots els arxius PDF s'han ubicat en un espai DRIVE en

carpetes correlatives de cent en cent, segons la numeració original dels documents. L'espai DRIVE, vinculat al perfil del col·lectiu El Bou i la Mula, permet la creació d'hipervincles oberts de cada document i també la possibilitat de compartir en línia tot l'arxiu amb investigadors o persones interessades.

- Creació d'una base de dades, catalogació i indexació dels documents escanejats i assignació d'un enllaç a cada registre. Tenint en compte la tipologia del material que teníem al davant i els possibles usuaris finals, vam decidir fer una tria de camps simples però que, per una banda, identifiquessin el document (descripció física d'aquest) i, per una altra, assignessin unes matèries per si l'usuari volia saber quines temàtiques són les més habituals. S'han creat un total de vuitanta-tres etiquetes de matèries. Així, doncs, la base de dades es completa amb una descripció física i uns punts d'accés que classifiquen i indexen aquesta base de dades. Camps com *autor*, *títol* i *títol de revista* són els més destacables pel que fa a la descripció física. Tots són recuperables i es poden combinar. L'hipervincle permet que l'usuari pugui visualitzar i desar cada document en format PDF.

- Ubicació de la base de dades al lloc <http://www.elbouilamula.net/>. En la primera fase d'aquest projecte s'ha decidit oferir accés en línia a tot l'arxiu amb la possibilitat que els usuaris interessats el puguin baixar complet al seu ordinador per usar-lo. Hi ha prevista una segona fase per tal d'ubicar tota la base de dades en un recurs gratuït en línia i fer les cerques sempre en línia. D'aquesta manera, s'afavorirà l'actualització automàtica de la base de dades davant de possibles modificacions i no caldrà baixar l'arxiu a l'ordinador.

Un cop es va acabar la feina de catalogar i posar l'arxiu en línia, es va fer una campanya de difusió del projecte a través de les entitats d'estudi i difusió de la cultura popular de Catalunya i a través de les entitats pessebristes. Durant aquest primer any, al web del col·lectiu El Bou i la Mula va apareixent periòdicament una selecció d'articles del fons amb un breu comentari. Per al proper Nadal està prevista una segona fase de difusió més enllà de Catalunya, especialment tenint en compte que molts dels documents estan escrits en castellà i, per tant, poden ser d'interès per a usuaris castellanoparlants. ■

Procés de catalogació (octubre 2016). ENRIC BENAVENT